

6 ta' Ġunju, 1957

Imħallef:—

Onor. Dr. A. Magri, B.Litt., LL.D.

Padre Angelico Azzopardi, O.F.M. ne.

versus

Onor. Nutar Dottor Giorgio Borg Olivier et. ne.

Illegittimità tal-Persuna — Rappreżentanza Gudizzjali — Prim Ministru — Ministru — Dipartiment tal-Gvern

Kull wieħed mill-Ministri tal-Gvern huwa kostitwit bħala organu awtonomu biex jiddirigi d-dipartiment jew dipartimenti li għalihom ikun prepost, kif ukoll biex jirrappreżenta l-Istat relativament għall-funzjonijiet proprji ta' dak id-dipartiment jew ta' dawk id-dipartimenti; u għalhekk kull wieħed mill-Ministri huwa l-kap amministratur tad-dipartimenti li jidhru fil-ministeru tiegħu; u quddiem il-Parlament u l-publiku huwa għandu r-responsabilità kollha li tinteressa lill-Gvern fl-esplikament tal-funzjonijiet relattivi għal dawk id-dikasteri.

Kwantu għall-Prim Ministru, għalkemm huwa l-mezz ta' komunikazzjoni bejn il-Kabinett u l-Kuruna, u għalhekk huwa jista' jeżerċita kontroll generali fuq id-dipartimenti kollha tal-Gvern, b'dan kollu jibqa' dejjem illi kull Ministru fid-direzzjoni tad-dipartimenti tiegħu huwa awtonomu u għandu responsabilità proprja u personali quddiem it-terzi.

Għaldaqstant, il-Prim Ministru mhuwiex persuna legittima biex jirrappreżenta l-Gvern f'kawża li tinteressa dipartiment li ma hux kompriż fost dawk li humu assenjati taht id-direzzjoni tiegħu.

Il-Qorti; — Rat iċ-ċitazzjoni, li biha l-attur nomine, prevja kwalunkwe dikjarazzjoni meħtieġa u wara li jiġu mogħtija l-provvedimenti li jkun hemm bżonn, peress illi l-Gvern minn xi għaxar snin l-hawn għamel xogħolijiet ta'

skavi Ghanjsielem, Ghawdex, in vicinanza jew taht iz-zuntier u l-knisja u kunvent magħrufin bħala "ta' Sant'Antnin", ta' proprjetà tal-attur nomine, u a kawża ta' dawn l-iskavi ġew kaġunati ħsarat fiz-zuntier fuq imsemmi, li jikkonsistu f'konsenturi u ksur li dejjem qegħedin jikbru u jistgħu jip-perikulaw il-bini tal-knisja u l-kunvent; u peress illi, non ostante l-protest magħmul fit-13 ta' Mejju 1952 (dok. A), il-konvenut ma ħax il-passi meħtieġa biex tissewwa l-ħsara u jsiru l-opri li hemm bżonn biex id-dannu ma jikberx jew ma jestendix ruħu, talab (1) li l-konvenut nomine jiġi dik-jarat responsabbli tad-danni kollha li matul il-kawża jirri-żultaw li ġew kaġunati liz-zuntier tal-knisja u partijiet oħra tal-proprjetà tal-attur nomine fuq imsemmija, danni kaġu-nati mill-iskavi li l-Gvern għamel fil-lokalità fuq imsemmija, u li għandhom jiġu, dawn id-danni, konstatati, okkorrendo, bl-opra ta' perit li jiġi nominat; (2) li l-konvenut nomine jiġi kundannat, fi żmien qasir li jiġi lillu prefiss, li jirripara u jsewwi l-ħsarat kollha ġa hekk kaġunati lill-imsemmija proprjetà tal-attur nomine, u jagħmel ix-xogħlijiet l-oħra li jkun meħtieġa biex il-ħsara ma tinxteredx u ma' tikberx mal-bqija tal-istess knisja u kunvent; (3) li f'każ li ż-żmien fuq imsemmi jgħaddi inutilment, l-attur jiġi awtorizzat li jagħmel hu stess ix-xogħlijiet imsemmija fit-tieni domanda, taht direzzjoni peritali u a spejjeż tal-konvenut nomine. Bl-ispejjeż tal-gudizzju, kompriżi dawk tal-protest tat-13 ta' Mejju 1952;

Omissis;

Rat in-nota tad-29 ta' Novembru 1956, preżentata mill-Onorevoli Dominic Mintoff, B.Sc., B.E. & A., M.A. (Oxon), A. & C.E., bħala Kap tal-Ministeru, mill-Onorevoli Joseph Ellul Mercer bħala Ministru tax-Xogħlijiet Pubbliċi, u mill-Onorevoli John Cole bħala Ministru tal-Posta u Agrikol-tura, li biha, fil-kwalità rispettiva tagħhom, assumew l-atti tal-kawża;

Omissis;

Rat in-nota tal-konvenuti nomine tal-15 ta' Mejju 1957 (fol. 115), fejn iddikjaraw illi huma jzommu ferma l-eċċezzjoni tal-"carenza d'azione" fil-konfront tal-Prim Ministru, imma jirrinunzjaw għall-eċċezzjoni ta' illeġittimità tal-persuna fil-konfront tal-konvenuti l-oħrajn; b'dan però, illi l-lum il-Ministru tal-Agricoltura u Posta ma għandux aktar interess fil-kawża, u għandu jiġi mqiegħed barra mill-kawża; infatti, il-verbal a fol. 14 tal-proċess sar in kwantu bil-Government Notice nru. 302 tal-10 ta' Lulju 1951 id-Dipartiment tal-Ilma u Elettriku kien ġie assenjat lill-Ministru tal-Posta u Agricoltura, però bil-Government Notice nru. 124 tal-11 ta' Marzu 1955 dak id-Dipartiment ġie assenjat lill-Ministru tax-Xogħolijiet Pubbliċi;

Omissis;

Ikkunsidrat, dwar il-preġudizzjali opposta mill-konvenuti;

Illi, kwantu għall-Ministru tax-Xogħolijiet Pubbliċi, din l-eċċezzjoni ma għandhiex aktar konsistenza; mhux biss in vista tal-verbali fol. 14 u 14 tergo, imma wkoll għaliex giet rinunzjata għar-raġunijiet esposti fin-nota fuq riferita fol. 115;

Illi, kwantu għall-Prim Ministru, il-konvenuti għadhom jinsistu illi huwa mhux persuna legittima biex jikkontesta din il-kawża, u għalhekk l-attur ma għandux azzjoni kontra tiegħu;

Illi l-attur, għad li ma jippremettiehx fiċ-ċitazzjoni, ma kkontestax li x-xogħlijiet in kwistjoni saru mid-Dipartiment tal-Ilma u Elettriku; u fil-protest tiegħu tat-13 ta' Mejju 1952 (fol. 4) huwa jallega illi l-Gvern għamel taħfir għall-ilma taħt il-Knisja ta' Sant'Antnin, Għajnsielem, Gozo, u taħt iz-zuntier tagħha; issa, l-imsemmi dipartiment. la meta giet prezentata ċ-ċitazzjoni, u lanqas il-lum, ma jidhrolx fost id-dipartimenti assenjati lill-Prim Ministru, kif sewwa ddi-

mostraw il-konvenuti fin-nota tagħhom fol. 115, u għalhekk ix-xogħolijiet in kwistjoni ma jidhrlux fl-attribuzzjonijiet assenjati lill-Prim Ministru, iżda fl-amministrazzjoni tal-ministru li gie lilu assenjat dak id-dipartiment, jigifieri l-Ministru tal-Posta u Agrikoltura, fiż-żmien li saret iċ-ċitazzjoni, u l-lum il-Ministru tax-Xogħolijiet Pubbliċi (ara Notifikazzjoni tal-Gvern 302 tal-1951 u 124 tal-1955 fuq riferiti);

Issa, skond il-ġurisprudenza tagħna, bazata fuq id-dottrina ngliza, "ciascun ministero è costituito in organo autonomo a dirigere il dicastero o i dicasteri a cui è preposto, e a rappresentare lo Stato relativamente alle funzioni proprie di quel dicastero o di quei dicasteri."; u għalhekk "ogni singolo ministro..... è il capo amministratore, e di fronte al parlamento ed al pubblico ne porta tutta la responsabilità interessante il Governo nell'esplicamento delle funzioni relative a quel dicastero" (Kollez. XXVIII-I-463). U għalkemm, kif inhu magħruf, il-Prim Ministru huwa l-mezz ta' komunikazzjoni bejn il-Kabinett u l-Kuruna, u għalkemm huwa jeżerċita kontrolli generali fuq id-dipartimenti kollha tal-Gvern, jibqa' dejjem illi kull ministru, fid-direzzjoni tad-dipartimenti tiegħu, huwa awtonomu u għandu responsabilità proprja u personali quddiem it-terzi;

Issa, fil-każ taht eżami, jirriżulta li si tratta ta' atti li huma kompriżi fl-amministrazzjoni ordinarja tad-Dipartiment tal-Ilma u Elettriku, illi, kif ġa fuq inqad, ma hux kompriż fost id-dipartimenti taht il-Prim Ministru; u konsegwentement dan mhux persuna legittima biex jirrappreżenta lill-Gvern in riferenza għall-oġġett tal-kawża preżenti, u l-attur ma għandux azzjoni kontra tiegħu; u għalhekk, f'dan is-sens, il-preġudizzjali tal-konvenuti tinsab sostnuta;

Illi fl-imsemmija nota fol. 115 il-konvenuti ssottomettew illi l-Ministru tal-Agrikoltura u Posta ma għandux aktar interess fil-kawża, billi d-Dipartiment tal-Ilma u Elettriku l-lum jinsab assenjat lill-Ministru tax-Xogħolijiet, u għalhekk għandu jiġi mqiegħed barra mill-kawża. Anki din

is-sottomissjoni, in vista tan-Notifikazzjoni tal-Gvern nru. 124 tal-1955, hija bażata;

Illi, fil-meritu, il-konvenuti eċċepew li l-Gvern mhux responsabbli ta' ebda danni;

Illi fuq din il-kwistjoni l-perit ġudizzjarju, fir-rapport elaborat tiegħu, u b'riferenza għall-pjanti eżibiti, issottometta:—

Omissis;

Illi l-attur irrimetta ruħu għal dawn il-konklużjonijiet, u l-konvenuti ma opponew ebda kontestazzjoni;

Illi l-Qorti, wara li ezaminat ir-rizultanzi proċesswali, tagħmel tagħha r-raġunamenti tal-perit u taqbel mal-konklużjonijiet tiegħu;

Għal dawn il-motivi;

Tastjeni ruħha milli tiegħu konjizzjoni tal-eċċezzjoni ta' illeġittimità tal-persuna in kwantu tirrigwarda l-Ministru tax-Xogħolijiet u l-Ministru tal-Agricoltura u Posta, billi giet, kif fuq, rinunzjata;

Tiddikjara li l-konvenut Onorevoli John Cole, bħala Ministru tal-Posta u Agricoltura, in vista tan-Notifikazzjoni tal-Gvern nru. 124 tal-1955, ma għandux iżjed interess fil-proċeduri, u tordna li jiġi mqiegħed barra mill-kawża;

Tilqa' l-eċċezzjoni tal-illeġittimità tal-persuna in kwantu tirrigwarda lill-konvenut Onorevoli Dominic Mintoff, A. & C.E., etc., bħala Prim Ministru, u konsegwentement tilliberah mid-domandi; bl-ispejjeż kontra l-attur nomine;

Tilqa' t-talbiet tal-attur, billi tikkundanna lill-konvenut Onorevoli Joseph Ellul Mercer, fil-kwalità tiegħu ta' Minis-

tru tax-Xogholijiet, biex isewwi l-hsarat kagunati lill-attur nomine bl-iskavi msemija fiċ-ċitazzjoni, u jagħmel, in konsegwenza, l-opri kollha meħtieġa biex jigu evitati danni l-quddiem, dejjem skond is-suggerimenti fuq miġjuba u taħt id-direzzjoni tal-Professor Robert V. Galea, A. & C.E., O.B.E., għal dan l-oġġett espressament inkarigat; u dan fi żmien xahrejn mil-lum, prorogabbli biss għal raġuni tajba; u jekk jonqos, tawtorizza lill-attur jagħmel dawk ix-xogholijiet a spejjeż tal-imsemmi konvenut nomine, dejjem taħt id-direzzjoni tal-perit fuq nominat;

L-ispejjeż, barra dawk ġa fuq deċiżi, jithallsu mill-konvenut Onorevoli Joseph Ellul Mercer nomine.
